

5.9.2016

KEHA/2034/2016

Liikenneosasto

kirjaamo@lvm.fi

joel.karjalainen@lvm.fi

lausuntopyyntö 16.8.2016

LAUSUNTO VR:N VUODEN 2017 OSTO- JA VELVOITELIIKENTEEN JÄRJESTÄMISESTÄ

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt lausuntoa ja näkemyksiä VR:n vuoden 2017 osto- ja velvoiteliikenteen järjestämisestä kauko- ja lähiliikenteessä. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (jatkossa ELY-keskus) toimivalta-alueella liikennöidään tällä hetkellä velvoiteliikenteenä yhteysväleillä Riihimäki – Lahti ja Helsinki – Kolari/Rovaniemi (yöjuna). Ostoliikennettä on yhteysväleillä Hanko-Karjaa, Helsinki - Riihimäki, Helsinki – Lahti, Riihimäki – Hämeenlinna – Tampere ja Lahti - Kouvola. Lisäksi ELY-keskuksen alueella junaliikenteessä on tapahtunut muutoksia välillä Helsinki – Kirkkonummi – Siuntio – Inkoo – Karjaa eli vanha Y-juna liikenne on lakkautettu.

Lahti - Riihimäki -välin henkilöliikenne on perinteisesti perustunut lähes yksinomaan junaan. Tie ja rata kulkevat eri käytävissä, jolloin linja-autolla on vaikeaa palvella yhteysvälin asukkaita ja elinkeinoelämää. Linja-auto on lisäksi hyvin hidas vaihtoehto koko yhteysvälillä, joten se ei ole varteenotettava vaihtoehto. Nykyisessä 27.3.2016 alkaneessa velvoitejunaliikenteessä puuttuvat ennen kello 7:ää ja 9:ää Lahteen saapuvat vuorot, Lahdesta kello 15:n ja 17:n jälkeen lähtevät vuorot, Riihimäelle ennen kello 8:aa saapuva vuoro ja Riihimäeltä kello 14:n jälkeen lähtevä vuoro. Nämä olivat aiemmin erittäin käytettyjä junavuoroja. Lisäksi kunnilta on tullut palautetta muistakin lakkautetuista vuoroista, joiden puuttuminen aiheuttaa ongelmia ihmisten liikkumiselle alueella.

ELY-keskus on hankkinut Lahti - Riihimäki -yhteysvälille yhden linja-autoliikenteen edestakaisen ostovuoroparin, jolla on pyritty paikkamaan puuttuvaa kello kahdeksaksi Riihimäelle saapuvaa junaa. Ongelmana on ollut, että 50-paikkainen linja-auto ei enää riitä ja sen takia jouduttaneen hankkimaan lisää auto, mikä nostaa taas ELY-keskuksen ja kuntien kustannuksia. Linja-auto ei siten täydessä aamuvuorossa ole käyttökelpoinen ratkaisu vaan tarvitaan junayksikön kokoista kapasiteettia. Lisäksi ongelmana on ollut lippujen yhteensopimattomuus; jos matkustaja ostaa VR:n kausilipun, sillä ei voisi matkustaa junaa korvaavassa linja-autossa. Tämän takia ELY-keskus on joutunut päättämään, että korvaavaan linja-autoliikenteeseen voi nousta kyytiin näyttämällä voimassa olevaa VR:n kausilippua kyseiselle välille. Tämä nostaa voimakkaasti kuntien ja ELY-keskuksen ostokustannuksia, koska VR saa pitää lipputulot.

Lahti ja Riihimäki ovat niin huomattavia kaupunkiseutuja, että ELY-keskuksen näkemyksen mukaan Lahti - Riihimäki -välille täytyy palauttaa tunnin vuorovälin junaliikenne. Liikenteen järjestäminen junilla on tehokkain ja ympäristöystävällisin

5.9.2016

KEHA/2034/2016

vaihtoehto ja ainut järkevä tapa hoitaa liikennöinti. Linja-autojen hitauden ja lippuyhteensopimattomuuden takia tilanne, jossa väliä palvellaan sekä junalla että linja-autolla, ei ole osoittautunut järkeväksi vaihtoehdoksi alueen asukkaiden ja elinkeinoelämän kannalta.

Riihimäki – Hämeenlinna – Tampere välistä liikennettä pidetään välttämättömänä peruspalveluna. ELY-keskus on saanut palautetta, että junat ovat varsinkin työmatkaruuhka-aikaan varsin täysiä.

Helsinki – Riihimäki rataosan liikenteessä tapahtuneet seisakkeiden lakkauttamiset ja joidenkin vuorovälien pidentäminen on heikentänyt alueen palvelutasoa ja aiheuttanut lisäkustannuksia kunnille niiden hankkiessa korvaavia linja-autovuoroja. Jäljelle jääneissä vuoroissa on ilmennyt kapasiteettiongelmia ja lisäksi D-junan pysähtymättömyys Tikkurilassa on aiheuttanut sekaannusta matkustajissa.

Työmatkaliikenteelle tärkeästä Helsinki – Lahti välisestä lähijunaliikenteestä ei tule karsia vuoroja vaan vähintään nykyinen vuoroväli tulee säilyttää. Jatkossa myös Lahti – Kouvola -yhteysväliillä tulee taata nykyiseen tapaan perustyömatkayhteydet.

Kokonaan lakkautettu lähijunaliikenne yhteysväliillä Helsinki – Karjaa on aiheuttanut erittäin suuria vaikeuksia matkustajille sekä myös lisäkustannuksia ELY-keskukselle, HSL:lle ja kunnille. HSL ja Siuntio kunta ovat ostaneet korvaavaa junaliikennettä, mutta tarjonta ei ole läheskään riittävä työmatkalaisten ja opiskelijoiden liikkumistarpeisiin. ELY-keskus ja Siuntion kunta ovatkin joutuneet hankkimaan täydentävää syöttöliikennettä välille Siuntio – Kirkkonummi. Linja-autoliikenteenä hoidettuna Siuntio – Kirkkonummi-väli pidentää matka-aikaa pääkaupunkiseudulle huomattavasti. Lisäksi Inkoosta matkat Karjaan ja Kirkkonummen suuntaan ovat muuttuneet harvoiksi VR:n velvoiteliikenteenä hoitamiksi linja-autovuoroiksi. Siuntiosta junamatkat Karjaalle puolestaan joudutaan tekemään Espoon Leppävaaran kautta vaihtamalla kaukojuniin, mikä lisää matka-aikaa huomattavasti.

Hanko-Karjaa rataosalla vähennettiin keväällä 2016 muutamia vuoroja, joilla ei ole ollut merkittävää vaikutusta alueen joukkoliikennepalveluihin, sillä alueella kulkee radan viereisellä tieosuudella junaliikennettä täydentävä melko kattava linja-autovuoroliikenne. Hanko - Karjaa välin matkustusaika junalla on 42 minuuttia ja vastaavasti linja-autolla 55 - 60 minuuttia. Kyseiset liikenteet tarjoavat alueella paikallisia liikennepalveluja ja jatkoyhteyksiä Helsingin ja Turun suuntaan kulkeviin juniin. Ongelmaksi on kuitenkin muodostunut tilanne, mikä syntyi VR:n kaukoliikenteen aikataulumuutoksista, joiden seurauksena yhteydet paikalliseen jatkoyhteyksiä tarjoavaan linja-autoliikenteeseen katkesivat. Jatkoyhteyksien muuttaminen on hankalaa autokierrollisista syistä. Pendelöinti Hangosta, Tammisaaresta ja Karjaalta pääkaupunkiseudulle ja Kirkkonummelle nähdään jatkossa entistä tärkeämpänä, mitä kehityssuuntaa on vaikeuttanut junavuorojen karsinta Karjaalta näihin suuntiin.

Markkinaehtoinen Tampere - Turku -junaliikenne koskettaa ELY-keskuksen alueella suoraan Forssan seutua. ELY-keskus ja Forssan seudun kunnat ovat todenneet, että Tampere - Turku -junaliikenteessä on puutteita. Alueen palvelutasoselvityksessä päädyttiin esittämään yhteysvälille V -luokan palvelutasoa (Liikenneviraston joukkoliikenteen palvelutason määrittely 31/2015). Tämä tarkoittaa, että ruuhka-aikoina liikennöidään alle tunnin vuoroväleillä, ruuhka-aikojen ulkopuolella arkisin liikennöitäisiin vähintään yksi vuoro kahdessa tunnissa, lauantaisin ajettaisiin 1-4 vuoroa/suunta/vrk ja sunnuntaisin 0-2 vuoroa/suunta/vrk.

5.9.2016

KEHA/2034/2016

Yleisenä seikkana voidaan todeta, että ELY-keskuksen alueella ei ole ollut tai ei ole tiedossa junaliikennettä korvaavia uusia markkinaehtoisia linja-autovuoroja, vaan korvaavat vuorot joudutaan järjestämään ostoliikenteenä ja varsinkin iltojen ja viikonloppujen järjestelyt tuottavat hankaluuksia. Ainoana poikkeuksena markkinaehtoista linja-autoliikennettä voisi syntyä Hanko - Karjaa välille.

Henkilöjunaliikenteen loppuessa suuri osa matkustajista siirtyy henkilöauton käyttäjäksi ja samalla lopuille matkustajille joudutaan kuitenkin järjestämään korvaavia linja-autoyhteyksiä, jotka eivät pääsääntöisesti palvele matka-ajan ja reittien suhteen yhtä hyvin matkustajia kuin junavuorot.

Huomioitavaa on myös, että korvaavien liikenteiden toteutus linja-autoliikenteenä vaatii kilpailutuksineen useamman kuukauden toteutusajan, jotta ei jouduttaisi kalliisiin suorahankintoihin. Päätökset lakkaavista junavuoroista ja seisakkeista tulisi saada tietoon vähintään 4-5 kuukautta aikaisemmin. Liian kireällä aikataululla tulevat muutokset ovat suunnittelun ja järjestämisen kannalta kalliita ratkaisuja. Jos päätökset näillä näkymin tulevat vasta syyskuun lopussa ja nykyiset velvoitteet loppuvat 10.12.2016, niin siihen jää vain pari kuukautta aikaa järjestää korvaavaa liikennettä.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan työ- ja opiskelijamatkojen säilyminen junaliikenteenä tulee olla ensisijaisena junaliikennettä hankittaessa ja yöjunaliikenne ja matkailutarpeet tulee olla vasta toissijaisena. Työ- ja opiskelumatkaliikenteessä on Uudenmaan sekä Kanta- ja Päijät-Hämeen maakuntien alueilla erittäin suuret volyymit. Työmatkat ovat pidentyneet keskustaajamien asuntojen kohonneiden hintojen seurauksena. Liikennejärjestelmä tulee nähdä kokonaisuutena ja sen suunnittelua tulee tehdä yhdessä eri toimijoiden kanssa kustannustehokkaasti ja joukkoliikennettä suosivasti.

ELY-keskus pitää tärkeänä, ettei sen toimivalta-alueella nykyisiä olemassa olevia junaliikenteitä enää vähennettäisi vaan pyrittäisiin palauttamaan osto- ja veloiteliikenteet vähintään vuoden 2015 tasolle. Junaliikenteen tulee olla ja sitä täytyy edelleen kehittää keskeisenä joukkoliikennejärjestelmän palveluna. Liikennejärjestelmän tulee olla kokonaisuus ja lisäksi hätiköidysti tehdyt ratkaisut eivät ole yleensä kestäviä ja taloudellisesti järkeviä.

Johtaja

Tuovi Päiviö

Yksikön päällikkö, liikennejärjestelmä

Minna Weurlander

Liite

Liikennekäytävät Riihimäki - Lahti ja Siuntio – Helsinki välillä

Riihimäki - Lahti

Korvaavan ostovuoron reitit

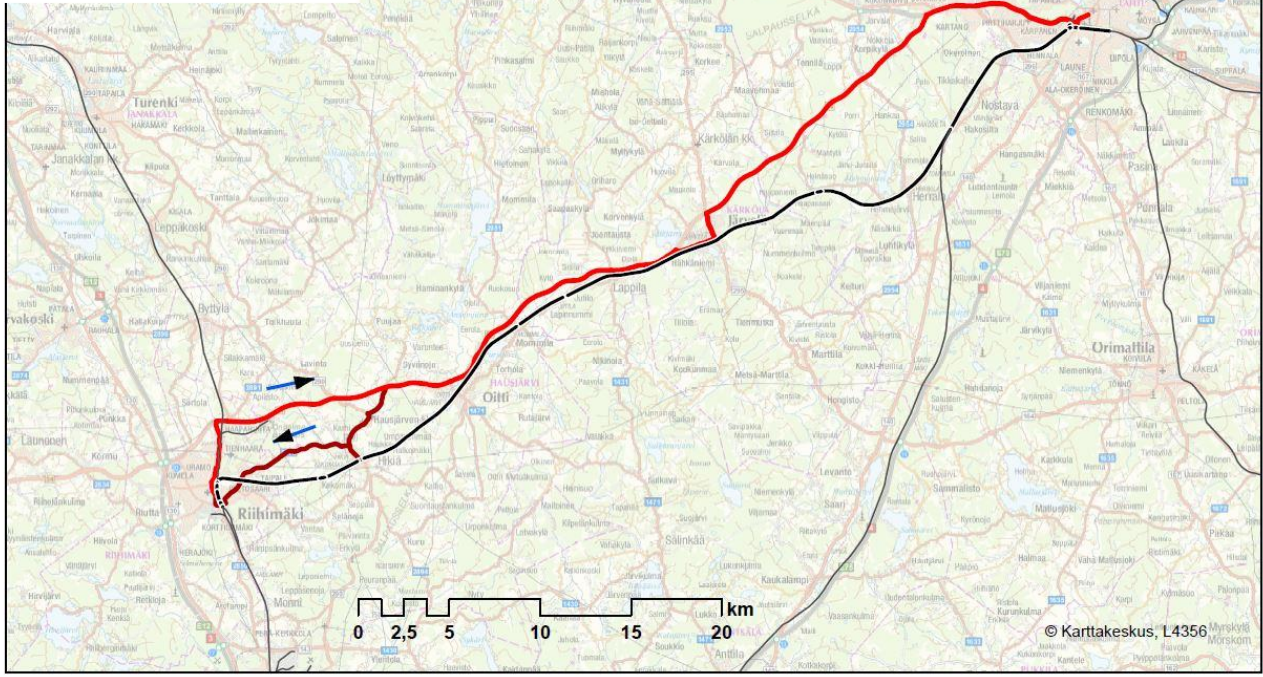
- Riihimäki - Lahti reitti
- Lahti - Riihimäki reitti
- Juna

Juna

Kilometrit 59
Matka-aika 40 min
Puutteet

Korvaava ostovuoro

65
1 h 20 min
Ei palvelu Lappila, Mommila, Herrala

Siuntio - Helsinki

Korvaavan ostovuoron reitti

- Korvaavan ostovuoron reitti
- Juna

Juna

Matka-aika 45 min

Korvaava ostovuoro

1 h 15 min
25 min siuntio-kirkkonummi
9 min odotusaika
41 min kirkkonummi-helsinki

